

วาทกรรมการเมืองในเรื่องสั้นของลาว คำหอม

Political Discourse in LAO KHAMHOM Short Stories

วัชรินทร์ แก่นจันทร์^{1*} และ ภาณุวัฒน์ ระวีวรรณ¹

Vajrindra Kaencandra^{1*} and Phanuwat Rawiwan¹

¹ สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Division of Thai Language, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000

* Corresponding author: vajrindra@gmail.com

Received: March 9, 2020; Revised: May 2, 2020; Accepted: August 21, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “วาทกรรมการเมืองในเรื่องสั้นของลาว คำหอม” ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในเรื่องสั้นของลาว คำหอม ศึกษาจากเรื่องสั้นจำนวน 49 เรื่อง โดยใช้กรอบแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (CDA) ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในเรื่องสั้นของลาว คำหอม มีอยู่ 3 กระบวนการ 1) กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของความเป็นประชาธิปไตย 2) กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของสังคมอุดมการณ์และอำนาจนิยม และ 3) กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของการพัฒนา

คำสำคัญ: วาทกรรมการเมือง เรื่องสั้น ลาว คำหอม วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

Abstract

The study entitled “Political Discourse in LAO KHAMHOM Short Stories” aimed to analyze the political discourse forming processes in LAO KHAMHOM short stories. The data was 49 stories analyzed by using Critical Discourse Analysis (CDA). The results revealed that there were three political discourse forming processes in LAO KHAMHOM short stories. These were 1) political discourse forming processes in aspect of the

democracy; 2) political discourse forming processes in aspect of the ideology and authoritarian; and 3) political discourse forming processes in aspect of development.

Keywords: Political Discourse, Short stories, LAO KHAMHOM, Critical Discourse Analysis

บทนำ

วรรณกรรมของคำสิงห์ ศรีนอก เจ้าของนามปากกา “ลาว คำหอม” ซึ่งเป็นนักเขียนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวเป็นนักเขียนที่สร้างมโนสำนึกในด้านสังคมและการเมืองอย่างมีคุณค่า ได้ถ่ายทอดให้เห็นถึงวิถีชีวิต สภาพสังคม และกลื่นอายของชนบทในภาคอีสาน นอกจากนี้ยังนำเสนอปัญหาที่เต็มไปด้วยความแร้นแค้น ความยากลำบาก และการถูกกดขี่เอารัดเอาเปรียบของคนชนบท จากปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้วรรณกรรมของลาว คำหอม มีการสอดแทรกวาทกรรมในรูปแบบของ “การเมือง” ให้เห็นอย่างชัดเจนเนื่องจากพื้นฐานของลาว คำหอม เป็นคนที่มีนิสัยรักการอ่านและใฝ่ฝันที่จะเป็นนักหนังสือพิมพ์ เมื่อได้เข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพฯ จึงเริ่มอ่านและศึกษางานเขียนต่าง ๆ ของศรีบูรพาจากหนังสือพิมพ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นต้นแบบวรรณกรรมของลาว คำหอม ก่อปรกกับการที่มาจากชนบทอีสาน จึงต้องการถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ จากถิ่นอีสานบ้านเกิด แม้จะมีบางช่วงที่ต้องหลบหนีเข้าป่าจากเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 และลี้ภัยทางการเมืองในต่างประเทศทำให้เห็นการเปลี่ยนถ่ายของอำนาจ ความวุ่นวายทางการเมือง ความไม่เป็นธรรมของกฎหมาย การเลือกปฏิบัติ การลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การกดขี่ทมิฬถูกเอารัดเอาเปรียบ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เขียนนำมาถ่ายทอดและนำเสนอในรูปแบบวรรณกรรมทั้งนิยายและเรื่องสั้น ดังเรื่อง “เชียดชาคำ” หนึ่งในเรื่องสั้นชุดฟ้าบ่กั้นของลาว คำหอม หนังสือที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นหนังสือดี 100 เล่มที่คนไทยควรอ่าน ได้ซ่อนวาทกรรมการเมืองว่า

“ผมขนาด นานา คับ มาขอเงินค่ามีลูกมาก”

ปลัดอำเภอเงยหน้าที่ยวบอูมขึ้นมาองเขาช้า ๆ จ้องอยู่ครู่หนึ่งแล้วพูด

เสียงหนัก “อ้ายบ้า คนกำลังทำงาน ไม่มีตารี? ไป ไปรอข้างนอก”

“เออ นาย ลูกผมกำลังจะตาย”

แต่แล้วเขาก็ชะงักโดยเร็ว เมื่อคิดได้ว่าไม่ควรพูดคำนี้ เพราะบางทีเจ้านาย

เกิดสงสัยว่าลูกเขาจะตายจะลำบาก ปลัดอำเภอก็หันหน้าเขียนอะไรยุกยิก

ต่อไป

นายนาคนัดเดินมาสมทบเพื่อนข้างนอกอย่างเงื่องหงอย เกิดเป็นราษฎร

ชาวนานี้ช่างมีแต่กองทุกข์ เขาคิดคอยปากหมองก็สุดจะทุกข์อยู่แล้ว
หันหน้าไปหาเจ้านายก็มีแต่คำขู่เช็ก

(เชียดชาคำ, 2547: 72-73)

จากตัวอย่าง ในเรื่องสั้น “เชียดชาคำ” สะท้อนให้เห็นประเด็นทางสังคมอยู่สองประเด็น ประเด็นแรกคือประเด็นทางเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกัน แบ่งแยกคนจนกับคนรวย ผู้ชอกกับผู้ให้ ชาวบ้านกับเจ้านาย (ข้าราชการ) ออกจากกัน การแบ่งแยกในลักษณะดังกล่าว นอกจากจะชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างทางเศรษฐกิจแล้ว ยังตอกย้ำเรื่องชั้นทางสังคมอันเนื่องมาจากนโยบายรับเงินช่วยเหลือจากรัฐเพราะครอบครัวมีบุตรมาก เมื่อมีบุตรมากจึงยากจนนั้นจึงเท่ากับว่า คนที่มา “ขอเงินค่ามีลูกมาก” เป็น “คนจน” คนจนเหล่านี้ นอกจากจะถูกตีตราว่าจนแล้ว ยังต้องแสดงความจนให้เห็นจากการมาขอ จากการแสดงให้เห็นว่ามีลูกมาก จากการที่ต้องบอกว่าลูกกำลังจะตาย อีกทางหนึ่งด้วย ประเด็นที่สองคือ ประเด็นทางการเมืองกับความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างทางอำนาจ แสดงผ่านตัวละครที่เป็นตัวแทนของรัฐที่นอกจากจะแสดงอำนาจผ่านตำแหน่งหน้าที่แล้ว ยังแสดงให้เห็นจากการใช้ถ้อยคำตำหนิอย่างรุนแรง แสดงอำนาจบาตรใหญ่ และไม่ให้เกียรติ ดังจะเห็นได้จากถ้อยคำตำหนิที่ว่า “อ้ายบ้า คนกำลังทำงานไม่มีตารี? ไป โปรอช่านนอก” ทั้งการเรียก อ้ายบ้า การตั้งคำถามในเชิงบริภาษ ไม่มีตารี? หรือการไล่ออย่างไม่ให้เกียรติ ไป โปรอช่านนอก เหล่านี้ไม่เพียงแสดงถึงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างทางอำนาจเท่านั้น หากมีนัยยะของการถูกว่าประชาชนชาวนาไร้การศึกษา ไม่รู้จักกาลเทศะ อีกทั้งยังถูกลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จากการเพิกเฉยต่อปัญหาที่เกิดขึ้นว่ายังไม่เร่งรีบเท่ากับงานที่กำลังทำอยู่ ดังจะเห็นได้หลังจากที่ไล่ให้ชาวบ้านออกไป “ปลัดอำเภอก้มหน้าเขียนอะไรยุกยิกต่อไป” จะเห็นได้ว่าทั้งสองประเด็นนั้นไม่ได้เกิดขึ้นเอง หากแต่เกิดจากการสร้างขึ้นอย่างเป็นกระบวนการผ่านความคิด ความเชื่อ หรือตัวแทนของรัฐ จนกลายเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นในสังคม

จากตัวอย่างและคำอธิบายข้างต้นจึงชี้ให้เห็นว่าวรรณกรรม ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวาทกรรมที่ก่อร่างครอบงำความคิดของคนในสังคมให้เชื่อตาม เนื่องจากวาทกรรม (Discourse) ที่อยู่ในสังคมมีส่วนสำคัญและมีอิทธิพลในการสร้างความคิดหรือประสบการณ์ให้กับนักเขียน โดยมักจะนำเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม วิถีชีวิตของคนในสังคมมาเป็นวัตถุดิบในการแต่งเติมเรื่องราวให้กลายเป็นวรรณกรรมด้วยกลวิธีต่าง ๆ ตามความถนัดของตน ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าเนื้อหาวรรณกรรมทุกเล่มจะเป็นภาพสะท้อนวาทกรรมที่ปรากฏในสังคมทั้งหมดอย่างตรงไปตรงมา เพียงแต่เป็นตัวแทนการแสดงออกทางวาทกรรม

บางอย่างเท่านั้น (นพพร ประชากุล, 2548 อ้างถึงใน เสนาะ เจริญพร, 2548) ในการศึกษา วาทกรรม ผู้อ่านจะต้องมีความรู้ มีความเข้าใจในการวิเคราะห์ วิพากษ์ ทั้งตัวบท และ โครงสร้าง ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจวาทกรรมที่แฝงในรูปแบบของวรรณกรรมมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุผลและตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจวิเคราะห์วิเคราะห์กระบวนการสร้าง วาทกรรมการเมืองในเรื่องสั้นของลาว คำหอม เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองผ่าน ตัวบทวรรณกรรม

วัตถุประสงค์

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองใน เรื่องสั้นของลาว คำหอม

กรอบแนวคิด

แนวคิดเรื่องการวิเคราะห์วาทกรรมมีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายในการอธิบาย ความสัมพันธ์อันซับซ้อนของสังคมกับอำนาจ และต่อยอดพัฒนาเกิดเป็นแนวคิดเรื่อง การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis หรือ CDA) นักภาษาศาสตร์ คนหนึ่งที่พยายามนำเอาแนวคิดนี้มาสังเคราะห์ร่วมกับแนวคิดทางสังคมศาสตร์คือ นอร์แมน แฟร์เคลาฟ (Norman Fairclough) เขาพยายามทำให้เห็นว่าโครงสร้างทางภาษา (วาทกรรม) มีการประกอบสร้าง มีกระบวนการผลิต มีการต่อยอด และมีการรับรู้ที่ยึดโยงกับเงื่อนไข ทางสังคมและกิจกรรมทางสังคม (กฤษดาวรรณ หงส์ลดาธรรม, จันทิมา เอี่ยมมานนท์, 2549: 43-45)

ในการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ตามแนวคิดของนอร์แมน แฟร์เคลาฟ (Norman Fairclough, 2003, อ้างถึงใน ญาณิศภาค กาญจนวิศิษฐ์, 2547:17-18) เขาได้เสนอแนว การวิเคราะห์ไว้ 3 มิติ คือ

มิติแรกคือมิติด้านตัวบท (Text) คือ ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร วิเคราะห์การสร้าง ความหมายในวรรณกรรม รูปแบบ ตลอดจนวิเคราะห์การสร้างภาพของภาษา ในการวิเคราะห์ ส่วนนี้ จะเน้นหลักการทางภาษาศาสตร์ประยุกต์มาวิเคราะห์ เช่น คำศัพท์ ไวยากรณ์ ความหมาย การเชื่อมโยงความของลักษณะวาทกรรมที่ปรากฏจากตัวบท

มิติที่สองคือมิติภาคปฏิบัติทางวาทกรรม (Discourse Practice) คือ มิติของเหตุการณ์ สื่อสารที่สามารถวิเคราะห์ได้ทั้งในแง่ของกระบวนการผลิต (Text Production) ว่าผู้สร้าง วาทกรรมทำให้วาทกรรมนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร นำเอาบริบททางสังคมไม่ว่าจะเป็นลักษณะ

ทางสังคม วัฒนธรรมมาสร้างเป็นวาทกรรมได้อย่างไร และมีการถ่ายทอดออกมาอย่างไร อีกทั้งยังให้ความสนใจกับการวิเคราะห์การใช้ตัวบท (Text Consumption) ว่าผู้รับได้รับตัวบทอย่างไร มีการใช้และวิเคราะห์ตัวบทอย่างไร รวมทั้งวิเคราะห์ช่องทางการสื่อสาร

มิติที่สามคือมิติด้านภาคปฏิบัติการด้านสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural Practice) คือบริบทที่เป็นปัจจัยทำให้เกิดวาทกรรมโดยสามารถพิจารณาได้ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจตามกรอบแนวคิดปฏิบัติการวาทกรรมเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างตัวบทกับปฏิบัติการสังคมวัฒนธรรม กล่าวคือ ตัวบทและสภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรมต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยตัวบทถูกกำหนดจากสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมผ่านทางปฏิบัติการวาทกรรม ในขณะเดียวกันตัวบทเองก็อาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เช่นกัน

วิธีการศึกษา

การดำเนินการในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาหนังสือรวมเรื่องสั้นและเรื่องสั้นของลาว คำหอม จำนวน 4 เล่ม รวมเรื่องสั้นทั้งหมด 49 เรื่อง ได้แก่

- 1.1 หนังสือรวมเรื่องสั้นชุด “ฟ้าปกกัน” จำนวน 17 เรื่อง พิมพ์ครั้งที่ 16 ปี พ.ศ. 2547
- 1.2 หนังสือรวมเรื่องสั้นชุด “กำแพงลม” จำนวน 17 เรื่อง พิมพ์ครั้งที่ 3 ปีพ.ศ. 2543
- 1.3 หนังสือรวมเรื่องสั้นชุด “ลมแล้ง” จำนวน 14 เรื่อง พิมพ์ครั้งที่ 4 ปี พ.ศ. 2540
- 1.4 หนังสือเรื่องสั้น “ประเวณี” จำนวน 1 เรื่อง พิมพ์ครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2539

2. สืบหาและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมือง โดยใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ และจัดประเภทของกระบวนการสร้างวาทกรรมการเมือง พร้อมกับยกตัวอย่างและอธิบายแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

4. สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงการวิเคราะห์กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในเรื่องสั้นของลาว คำหอม ซึ่งในแต่ละประเด็นจะแสดงให้เห็นถึงกระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับรัฐ การใช้อำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองที่แฝงมาในรูปแบบของวรรณกรรม ซึ่งวาทกรรมดังกล่าวได้สะท้อนสภาพสังคมวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และกลืนอายุของชนบท ที่ผู้เขียนสรรค์สร้างขึ้นและนำมาผลิตซ้ำในงานวรรณกรรม จากการศึกษากระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในเรื่องสั้นของลาว คำหอม ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองออกเป็น 3 กระบวนการ ดังนี้

1. กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของความเป็นประชาธิปไตย

กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของความเป็นประชาธิปไตยพบว่า เป็นกระบวนการที่ประชาชน และนักการเมืองที่ลงสมัครรับการเลือกตั้งได้สร้างวาทกรรมให้กับระบอบการเมืองการปกครอง และรัฐในฐานะผู้ปกครอง ผู้มีอำนาจและเป็นผู้ใช้อำนาจอย่างชอบธรรมตามประมวลกฎหมายและบทบัญญัติแห่งรัฐว่าด้วยการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งอำนาจดังกล่าวนั้นถูกใช้เพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง และการเอื้อผลประโยชน์ให้กลุ่มเดียวกันตลอดจนชนชั้นที่มีอำนาจทางการเมือง เช่น การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรที่แฝงไปด้วยผลประโยชน์ การทุจริตการเลือกตั้ง การใช้นโยบายในการหาเสียงที่เพื่อฟื้นคืนความเป็นจริง การคอร์รัปชัน และการรัฐประหารเพื่อช่วงชิงอำนาจในการปกครอง จากการศึกษาผู้วิจัยสามารถแบ่งประเด็นกระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติความเป็นประชาธิปไตยได้ 2 ประเด็น คือ ระบบการเลือกตั้ง และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ไร้เสถียรภาพ

1.1 ระบบการเลือกตั้ง

จากการศึกษาพบว่าภาคประชาชนได้สร้างวาทกรรมการเมืองให้กับระบบการเลือกตั้งอันเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแบ่งได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ การสร้างวาทกรรมให้กับความยุติธรรมที่มาจากการเลือกตั้ง และการสร้างวาทกรรมให้กับนโยบายการหาเสียงที่เพื่อฟื้นคืนความจริง

การสร้างวาทกรรมให้กับความยุติธรรมที่มาจากการเลือกตั้ง จากการศึกษาพบว่าในเรื่องความ ยุติธรรมที่มาจากการเลือกตั้งนั้นได้มีผลประโยชน์ทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องเช่น เรื่องการทุจริตการเลือกตั้งเพื่อช่วงชิงอำนาจในการเข้ามาบริหารจัดการกับ

ท้องถิ่นและชุมชนเพื่อผลประโยชน์ของตนเองและการเอื้อผลประโยชน์ให้กับกลุ่มเดียวกัน หรือชนชั้นผู้มีอำนาจในสังคม การซื้อสิทธิ์ขายเสียงของชาวบ้านเพื่อแลกกับเงินและผลประโยชน์บางประการ ดังตัวอย่าง

“เมื่อตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านว่างลง เขาจึงสมัครเป็นผู้ใหญ่บ้าน และต่อมาเมื่อตำแหน่งกำนันอันถูกเบียดให้ว่างลง เขาจึงสมัครเข้ารับเลือกตั้ง ด้วยอำนาจของเงินและข่าวสาร ทำให้ไม่มีใครใน ตำบลกล้าแข่งลงสมัคร จึงถือได้ว่าเขาได้รับเลือกตั้งเป็นกำนันด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ ซึ่งมีให้เห็นไม่บ่อยนัก”

(ควายเขาแดง, 2540: 46)

จากตัวอย่างเรื่องควายเขาแดง จะเห็นได้ว่าคนที่มิรู้ฐานะดีกว่ายอมชนะการเลือกตั้งได้โดยง่าย เพราะใช้ทรัพย์สินเหล่านั้นเป็นทุนในการซื้อสิทธิ์ซื้อเสียงจากชาวบ้าน ดังจะเห็นได้จากข้อความที่ว่า “ตำแหน่งกำนันอันถูกเบียดให้ว่างลง” กระบวนการดังกล่าวเป็นการสร้างวาทกรรมการเมืองเกี่ยวกับความอยุติธรรมที่มาจากการเลือกตั้ง ขณะเดียวกันยังสะท้อนให้เห็นว่าระบบการเลือกตั้งที่จัดขึ้นนั้นมิได้มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อภาคประชาชนเท่าใดนัก แต่ตรงกันข้ามการเลือกตั้งนั้นกลับมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นช่องทางในการเข้ามามีบริหารจัดการชุมชนและท้องถิ่นเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ โดยมีชนชั้นของผู้มีอำนาจและนายทุนคอยให้การสนับสนุนในฐานะหุ้นส่วนและผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ ดังจะเห็นได้จากข้อความที่ว่า “ด้วยอำนาจของเงินและข่าวสาร ทำให้ไม่มีใครในตำบลกล้าแข่งลงสมัคร”

ส่วนการสร้างวาทกรรมให้กับนโยบายการหาเสียงที่เพ้อฝันเกินจริง จากการศึกษาพบว่าในเรื่องนโยบายการหาเสียงที่เพ้อฝันเกินจริงนั้นเป็นการสร้างวาทกรรมการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่นำผลประโยชน์ ความต้องการและปัญหาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนมาเป็นข้อเสนอ โดยได้ให้ความหวังและคำสัญญาว่าจะให้สิ่งที่ประชาชนต้องการ เพื่อแลกกับการลงคะแนนเสียงให้ ดังตัวอย่าง

“ถึงผมเองนี่ก็เถอะ แม้จะเตาะเตาะรู้ความขึ้นมาในกระต๋อมมาแล้ว แต่การที่ต้องพลัดเข้ามาอยู่เมืองนานปี ความรู้สึกนึกคิดในเรื่องของฟ้าฝนจึงไม่สู้จะแตกต่างกับชาวเมืองเขามากนัก หากไม่เป็น เพราะตนบังเอิญได้เห็นแนวโรจน์ในดวงตาของชาวบ้านนับร้อยนับพันขณะชุมนุมฟังคำโฆษณาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งหลังการพลิกฟื้นคืนชีพของลัทธิประชาธิปไตย

จากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งมีผู้สมัครท่านหนึ่ง**โอว่า**หากได้รับเลือกตั้งท่านจะทำโครงการผันน้ำจากแม่โขงด้วยระบบกักน้ำ โดยที่จะสร้างท่อยักษ์ทอดข้ามยอดเขาหลวงทางภูกระดิงลาดลงสู่ทุ่งนาใจกลางของอำเภออันเป็นเขตเลือกตั้ง จากท่อใหญ่ท่านจะต่อท่อเหล็กเข้าสู่แนวชาวบ้านอีกทอด”

(หุ่นส่วนเจ้าชีวิต, 2543: 113)

จากตัวอย่างในเรื่องหุ่นส่วนเจ้าชีวิต จะเห็นได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งนำปัญหาเรื่องน้ำมาเป็นนโยบายในการหาเสียง เป็นการสร้างวาทกรรมการเมืองรูปแบบหนึ่งที่สามารถโน้มน้าวใจของประชาชนที่ประสบกับปัญหาเรื่องน้ำอุปโภคและบริโภคในการเกษตรได้เป็นอย่างดี โดยนำนโยบายการหาเสียงดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับกรชนเชื้อที่ชักจูงให้เห็นด้านดีเพียงด้านเดียว ดังจะเห็นได้จากนำไปเปรียบเทียบกับ “คำโฆษณา” และใช้คำกล่าวที่เกินจริง โดยจงใจใช้คำว่า “โอว่า” จนกลายเป็นวาทกรรมของผู้สมัครรับเลือกตั้งทำให้ประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย ขณะที่การหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งของสมาชิกผู้แทนราษฎรนั้นจะนำปัญหาคอนภาพชีวิตของประชาชนมาสร้างเป็นวาทกรรมที่สนองความต้องการของประชาชน แม้ว่าจะเป็นการแก้ปัญหาความยากจน การแก้ปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน การแก้ปัญหาพิษผลทางการเกษตรที่ตกต่ำ หรือแม้กระทั่งการแก้ปัญหาภัยแล้งอันเป็นปัญหาที่อยู่เคียงคู่กับสังคมเกษตรกรของประเทศไทยมาช้านาน แม้ว่าวาทกรรมที่ใช้ในการหาเสียงดังกล่าวนั้นจะเป็นเรื่องที่มีความสมเหตุสมผล หรือจะมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด แต่วาทกรรมเหล่านี้กลับมีอำนาจในการชี้นำทางความคิดและความเชื่อของประชาชนโดยอ้างหลักการทางประชาธิปไตยในช่วง 14 ตุลาคม 251 ดังจะเห็นได้จากข้อความ “...พลิกฟื้นคืนชีพของลัทธิประชาธิปไตยจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516” รวมไปถึงการทำหน้าที่กดทับ ปิดกั้นความรู้ของประชาชน และสถาปนาให้ผู้ใช้อวาทกรรมเกิดการยอมรับนับถือ และเป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหา เพียงเพราะความเชื่อว่า วาทกรรมการหาเสียงของบรรดาผู้สมัครรับเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรนั้นจะทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งถือได้ว่านโยบายหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรเป็นกระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองให้กับนโยบายการหาเสียงที่เพื่อฝันเกินจริง

1.2 การปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ไร้เสถียรภาพ

จากการศึกษาพบว่าภาคประชาชนได้สร้างวาทกรรมการเมืองให้กับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากประชาชนมองว่าการปกครองในระบบประชาธิปไตยนั้น ไร้

เสถียรภาพ อ่อนแอ และมีการทำรัฐประหารอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งเป็นการฉีกรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ และสถาปนากลุ่มผู้มีอำนาจในการทำรัฐประหารให้เป็นผู้อยู่เหนือกฎหมาย ถือเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับตนเองโดยการอ้างเรื่องความวุ่นวายและบรรยากาศทางการเมืองของประเทศเพื่อเป็นช่องทางในการเข้ามาจัดการบริหารประเทศโดยมีผลประโยชน์ทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังตัวอย่าง

“อาจารย์ยังไม่รู้ซี บ้านเมืองเขายุง หลวงพิบูล หลวงเผ่า เปิดแนบไปถึงไหน ๆ แล้ว” เกิดพุดพลาจลจากม้านั่งมารวมโต๊ะทั้งสามหันไปมองอย่างตั้งใจ

“ขยันยุ่งกันเหลือเกินนิ” ก้อยอ้อแอ้ในลำคอ “นี่แหละมัง ที่พวกปากมากมันชอบพุดปาว ๆ ตอนเลือกผู้แทน มันว่านะ อาจารย์ อะไรนะ? ไตไตนี้แหละ” ยื่นหน้าไปทางจีน “ประชาธิปไตยเว้ย ไม่ใช่ไตไต” จีนพุดอย่างเคร่งขรึม

“เขาเรียกว่ารัฐประหาร ประชาธิปไตยนะ มันต้องรัฐประหารบ่อย ๆ ไม่อย่างนั้นมันก็ไม่ใช้ประชาธิปไตย”

(นักกานเลื่อง, 2547: 86-87)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ระบอบประชาธิปไตยนั้นถูกทำรัฐประหารอยู่บ่อยครั้ง แสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมและบรรยากาศทางการเมืองที่เต็มไปด้วยความวุ่นวาย ความเหลื่อมล้ำทางสังคม และสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ถูกฉีกรัฐธรรมนูญจนกลายเป็นเรื่องปกติ จึงก่อให้เกิดวาทกรรมที่ว่า “ประชาธิปไตยนะ มันต้องรัฐประหารบ่อย ๆ ไม่อย่างนั้นมันก็ไม่ใช้ประชาธิปไตย” ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นทัศนะของประชาชนที่มองว่าความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทยนั้นแฝงไปด้วยระบอบเผด็จการแบบฟาสซิสต์ที่ให้เชื่อมันในตัวท่านผู้นำ ผู้ที่จะนำพาประเทศให้ก้าวไปข้างหน้าได้ในสถานการณ์บ้านเมืองที่คับขันวุ่นวาย ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างวาทกรรมการเมืองในรูปแบบหนึ่งให้กับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

นอกจากนี้ยังพบชุดกริยาวลีที่แสดงให้เห็นถึงการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ไร้เสถียรภาพ ไม่ว่าจะเป็น “เปิดแนบไปถึงไหน ๆ แล้ว” การหลบหนีไปจะด้วยเหตุผลก็ตาม แสดงถึงภาวะการณ์เป็นผู้นำตลอดจนความรับผิดชอบ แต่การกระทำดังกล่าวของบุคคลที่เป็นผู้นำย่อมทำให้ระบอบการปกครองเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สู้ดีนัก ขณะเดียวกันยังกล่าวถึงการแทรกแซงอำนาจทางการเมืองในลักษณะการเข้ามามีอำนาจทำรัฐประหารบ่อยครั้งจนได้ชื่อว่า “ขยันยุ่งกันเหลือเกินนิ” และ “ประชาธิปไตยนะ มันต้องรัฐประหารบ่อย ๆ” ชุดกริยาวลีดังกล่าว นอกจากแสดงให้เห็นถึงความไม่เป็นประชาธิปไตยแล้ว ยังชี้ให้เห็นถึงความไร้เสถียรภาพทาง

การเมืองอีกทางหนึ่งด้วย อีกทั้งยังเป็นรูปแบบหนึ่งในการเปลี่ยนผ่านและผ่องถ่ายอำนาจมาจากการเมือง

2. กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของสังคมอุดมการณ์และอำนาจนิยม

จากการศึกษาพบว่ากระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของสังคมอุดมการณ์และอำนาจนิยมเป็นกระบวนการหนึ่งที่ภาคประชาชนได้สร้างวาทกรรมให้กับสังคม และมองว่าสังคมที่แวดล้อมพวกเขาอยู่นั้นตกอยู่ภายใต้อำนาจและอุดมการณ์ อันปราศจากความยุติธรรมในขณะเดียวกันก็ได้มีการแบ่งแยกชนชั้นวรรณะ และการเลือกปฏิบัติต่อชนชั้นทางสังคมที่แตกต่างกันออกไป ในลักษณะ “สองมาตรฐาน” จนนำไปสู่การสร้างความเหลื่อมล้ำทางสังคม การกดขี่ข่มเหงและการถูกเอารัดเอาเปรียบของชนชั้นล่างในสังคม รวมไปถึงปัญหาการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งล้วนแต่แล้วเกิดจากการใช้อำนาจแทบทั้งสิ้น สิ่งเหล่านี้ทำให้เห็นว่าอำนาจทางการเมืองนั้นมีพลังและมีอิทธิพลต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้ใช้อำนาจอันชอบธรรมนี้ย่อมอยู่เหนือประชาชนและทำทุกอย่างตามใจชอบ โดยเฉพาะชนชั้นล่างในสังคมที่มักจะถูกทอดทิ้ง เลือกปฏิบัติ มองข้ามไม่เห็นความสำคัญ เพราะบุคคลเหล่านี้ไร้ผลประโยชน์และถูกมองว่าเป็นภาระของสังคม เป็นบุคคลที่ไม่มีคุณภาพ จากการศึกษานักวิจัยสามารถแบ่งประเด็นกระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของสังคมอุดมการณ์และอำนาจนิยม ได้ 3 ประเด็น คือ การใช้อำนาจและความรุนแรง การแบ่งแยกชนชั้นทางสังคม และปัญหาการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

2.1 การใช้อำนาจและความรุนแรง

จากการศึกษาพบว่าภาคประชาชนได้สร้างวาทกรรมการเมืองให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ข้าราชการ รวมถึงเหล่าพ่อค้านายทุน ซึ่งกลุ่มบุคคลเหล่านี้ได้มีอำนาจและมีอิทธิพลต่อการดำเนินวิถีชีวิตของประชาชนในฐานะเป็นผู้กระทำทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม และการได้มาซึ่งอำนาจของบุคคลเหล่านี้ก็กลับถูกใช้เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องโดยมิได้คำนึงถึงความทุกข์ยากและความเดือดร้อนของประชาชน รวมไปถึงเรื่องหลักศีลธรรมและหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งประชาชนมองว่าอำนาจดังกล่าวนั้นได้เป็นภัยคุกคามต่อการดำเนินวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของพวกเขา ทำให้พวกเขาเกิดความหวาดกลัว และยำเกรงต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ข้าราชการ และนายทุน อีกทั้งยังได้มีการใช้ความรุนแรงเข้ามาจัดการและแก้ไขปัญา โดยการข่มขู่ เปียดเบียน บังคับให้ประชาชนปฏิบัติตามและยอมจำนน

โดยคุณณี ซึ่งลักษณะดังกล่าวถือเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน แสดงให้เห็นถึงสังคมที่ไร้ซึ่งความเสมอภาคและภราดรภาพ

จากการศึกษาพบว่า “อำนาจ” เป็นส่วนหนึ่งของรัฐ และรัฐเป็นผู้ใช้อำนาจอย่างชอบธรรมในการปกครองและดูแลประชาชนให้เกิดความสงบเรียบร้อย ดังนั้นรัฐจึงให้อำนาจแก่ข้าราชการ ซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคคลของรัฐ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นทำหน้าที่ดูแลประชาชน และดูแลผลประโยชน์ของรัฐ แต่ในทางกลับกันได้มีข้าราชการบางกลุ่มได้ใช้อำนาจและหน้าที่โดยมิชอบเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ และแสดงอำนาจบาตรใหญ่ต่อประชาชนเพื่อให้ประชาชนเกิดความเกรงกลัว และเกิดการยอมรับในฐานะที่เป็นผู้ปกครองที่มีอำนาจอยู่เหนือประชาชนทั่วไป และยังเป็นผู้กระทำทางสังคมอีกด้วย ดังตัวอย่าง

“จริงเรื่อ ถ้าจริงอย่างที่พูด คนก็ไม่รู้จักตาย”

“เอ๊ะ เอ็งพูดยังงี้ เอ็งว่าใคร” ผู้ใหญ่ตาขึ้นเสียงและหันขวบไปทางเด็กหนุ่ม

“เปล่า”

“เปล่ายังงี้ ใครก็ได้ยิน”

“ฉันไม่ได้ว่าใคร ฉันพูดกับวิทยุ”

“วิทยุมันทำอะไร มันพูดอะไรกับเอ็ง”

“มันบอกผอยยา ฉันสงสัยว่ามันจะจริงอย่างที่บอกเรื่อ ถ้ามันดีวิเศษอย่างว่า คนเราก็คงไม่ตายอีกต่อไปแล้ว”

“เอ็งไม่เชื่อวิทยุรึมันเป็นของหลวงไม่มีหลวงแล้ว ๆ ที่ไหนหรอกจะโกหก

ราษฎร”

“ฉันไม่ได้ว่าหลวงนะ ฉันว่าวิทยุ ผู้ใหญ่อย่าหาเรื่องกับเด็กสิ”

“ข้าไม่ได้หาเรื่อง วิทยุนะมันเป็นของหลวง เอ็งหัดรู้จักบ้างสิ”

(มือกายสิทธิ์กับตีนปีศาจ, 2540: 65-66)

จากตัวอย่างในเรื่องมือกายสิทธิ์กับตีนปีศาจนั้น จะเห็นได้ว่าเด็กหรือชาวบ้านธรรมดาจะถูกปลูกฝังให้เชื่อ “หลวง” หรือรัฐบาลโดยปราศจากข้อสงสัยและการตั้งคำถามใด ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่ารัฐบาลมีอำนาจในการกดทับและปิดกั้นความรู้ของประชาชน รวมไปถึงการชี้นำประชาชนให้เชื่อและคล้อยตาม ซึ่งใช้ผู้ใหญ่วัยผู้ใหญ่เป็นฐานะบุคคลของรัฐเป็นเครื่องมือในการชี้นำประชาชนด้วยเช่นเดียวกัน

ส่วนการใช้อำนาจและหน้าที่โดยมิชอบนั้น จากการศึกษาพบว่า ข้าราชการนั้นได้ใช้อำนาจและหน้าที่โดยมิชอบ ตลอดจนใช้อำนาจและหน้าที่อันเกินขอบเขตของตนเอง ทั้งนี้การใช้ อำนาจและหน้าที่เหล่านั้นถูกใช้เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองให้แก่ตนเองและพวกพ้อง หรือกลุ่มนายทุนที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน ทำให้ประชาชนตกเป็นผู้ถูกกระทำ และไม่สามารถเรียกร้องหาความยุติธรรมจากหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรได้ เพราะประชาชนนั้นไร้ซึ่งอำนาจ และสิทธิในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ดังตัวอย่าง

“เฮ้ย หยุด ไอ้พวกนี้เป็นนักเลงจากถิ่นไหนวะ จึงคิดมาลักกล้วยฮ้อยกลางวัน แลกก ๆ ”

“เปล่า พวกฉันมาตามควาย มันขโมยควายของพวกฉันมา พวกฉันเห็นมันจูงมา ทางนี้”

“ชะ ๆ ขนาดจับได้คาหนังคาเขา ยังจะมาปากเสียกันอีกหรือนี่ พวกแกยังไปไหน ไม่ได้ ต้องไปตามกำนันมาพูดกัน”

เมื่อได้ยินเฮ้ยฮ้อยถึงกำนัน ชาวบ้านที่ติดตามควายก็ยิ่งอึ้งแต่ก็คิดว่าดีเหมือนกัน เพราะฝ่ายตนจะได้มีโอกาสแจ้งความเรื่องถูกขโมยและร้องขอความช่วยเหลือบ้าง เพียงไม่กี่จิตใจต่อมา ท่านกำนันก็เดินอ้อมในชุดกำนันเต็มยศโผล่เข้ามา พร้อมกับบิรวารล้อมหน้าล้อมหลัง ประโยคแรกที่ท่าน**เอ่ยปากด้วยเสียงกร้าว** **กระด้างคือการถามหาใบอนุญาตให้มีอาวุธ (แก๊ป)** ที่ชาวบ้านถือติดตัวมาสองสามกระบอกลง ต่อจากนั้นจึง**เรียกหาบัตรประจำตัวประชาชนจากทุกคน** ซึ่งก็เป็นคราวช่วยที่ไม่มีใครนำติดตัวมา จนกว่าจะชักใช้ไล่เสียงกันเสร็จ เวลา ก็ผ่านไปมากกว่าสองชั่วโมง อย่างไรก็ตามก็พวกชาวบ้านที่ติดตามควายก็ยังฉลาดพอที่ไม่เอ่ยปากถึงเรื่องที่พวกตนได้เห็นและรู้คำตอบดีแล้วนั่นคือเรื่องของไอ้หัวขโมย กับควายของชาวนา

(คดีตามควาย, 2540: 42)

จากตัวอย่างในเรื่องคดีตามควาย จะเห็นได้ว่า “กำนัน” ได้ใช้อำนาจและหน้าที่ปกครองโดยมิชอบโดยการกลั่นแกล้งประชาชนที่ไร้ทางสู้ ทั้งกิริยา ท่าทาง น้ำเสียง ตลอดจนจุดอ่อนเพื่อใช้เล่นงานประชาชนหากมีการร้องเรียนหรือการโต้แย้ง ทั้งนี้ก็เพื่อช่วยเหลือและเอื้อผลประโยชน์ให้กับพวกพ้องเดียวกันจนหลุดพ้นจากการกระทำความผิดและข้อกล่าวหา อีกทั้งยังได้ใช้อิทธิพลในการข่มขู่ชาวบ้านให้เกรงกลัวและยอมยุติปัญหาแต่โดยดี ซึ่งเห็นได้ว่า

“ก่านัน” นั้นได้ใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง ลักษณะดังกล่าวเป็นการสร้างวาทกรรมการเมืองให้กับใช้อำนาจและหน้าที่โดยมิชอบ

นอกจากนั้นยังมีการใช้ความรุนแรง จากการศึกษาพบว่าความรุนแรงนั้นมีความสัมพันธ์อยู่กับอำนาจและไม่สามารถแบ่งแยกออกจากกันได้ อีกทั้งยังเป็นกลไกที่ขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กัน ดังนั้นผู้มีอำนาจจึงมักจะใช้ความรุนแรงเข้ามาบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้อำนาจเอง ซึ่งส่งผลให้ชาวบ้านต้องตกเป็นเหยื่อในฐานะเป็นผู้ถูกระงับการทางสังคม หรือได้รับผลกระทบจากพฤติกรรมความรุนแรงเหล่านั้น ดังตัวอย่าง

“ก็พวกเศรษฐีนายเงินที่นั่งรถพริตพราด และเดินโย่งอยู่ใน... พูดยังไม่ทันขาดคำมันก็ตัวดำตามปิ่นฉับเข้าที่ปากและตะคอก ‘ช่างบอกดีนัก’ แรงตบจากดำตามปิ่นทำให้ล้มลงไปอยู่แทบเท้าปลายตีนของมันพร้อมกับพินสี่ซี่ที่หลุดลงไปที่ติดอยู่ลำคอ”

“ไปแจ้งความบ้านเมืองเขาหรือเปล่า”

“ไป”

“แล้วไง ท่านว่าอย่างไร”

“ก็ไม่ว่าอะไรท่านก็รับแจ้งความไว้”

“เล่าเรื่องให้เจ้านายฟังละเอียดไหม”

“เล่า เล่าละเอียด อ้อ! แต่ก็ไม่ได้บอกหรอกที่พูดกับพวกนั้นอย่างไร ก่อนที่มันจะตบปากเอา”

“ทำไม”

“ก็อย่างที่บอกแล้วไง ในยามลับสน ไม่รู้ว่าใครเป็นคนดีใครเป็นคนร้ายนี้ ชะดี ชะร้ายพินส่วนที่เหลืออาจจะหายไปอีกทั้งแถบก็ได้”

(พินพมหาย, 2543: 98-99)

จากตัวอย่างในเรื่องพินพมหายได้แสดงถึงความรุนแรงที่กระทำต่อร่างกายอย่างชัดเจน ซึ่งในครั้งนี้โจรได้สร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านโดยการปล้นของมีค่า และยังใช้กำลังประทุษร้ายจนชาวบ้านได้รับบาดเจ็บ เมื่อชาวบ้านได้ไปแจ้งความดำเนินคดีกลับไม่สามารถให้ปากคำต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทั้งหมดเพราะเกรงว่าจะถูกทำร้ายอีก ดังตัวอย่างที่ว่า “ก็อย่างที่บอกแล้วไง ในยามลับสน ไม่รู้ว่าใครเป็นคนดีใครเป็นคนร้ายนี้ ชะดี ชะร้ายพินส่วนที่

เหลืออาจจะหายไปอีกทั้งแถบก็ได้” กระบวนการดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงการสร้างวาทกรรมการเมืองให้กับสังคมที่มีความรุนแรงในทุกระดับชั้น แม้แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เองก็ตาม

2.2 การแบ่งแยกชนชั้นทางสังคม

จากการศึกษาพบว่าสังคมนั้นได้มีการแบ่งแยกชนชั้นวรรณะ และคุณสมบัติของมนุษย์ คือมีชนชั้นสูง ชนชั้นกลาง และชนชั้นล่าง ซึ่งแต่ละชนชั้นมีสิทธิ มีอำนาจ และมีหน้าที่แตกต่างกันออกไป เช่น ชนชั้นล่างของสังคมซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นกลุ่มของผู้ใช้แรงงาน และกลุ่มเกษตรกรซึ่งมักจะถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกกลั่นแกล้งและเป็นผู้ถูกกระทำอยู่เสมอ ในขณะที่ชนชั้นสูงของสังคมกลับแสวงหาผลประโยชน์จากชนชั้นล่างอย่างเลือกเย็นและมีฐานะเป็นผู้กระทำ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางสังคม และสิทธิและเสรีภาพที่ไม่เท่าเทียมกัน ลักษณะดังกล่าวจึงก่อให้เกิดการสร้างวาทกรรมการเมือง ดังตัวอย่าง

“เพราะไม่ได้เป็นข้าราชการ แม้จะเคยเข้าโลกรมาบ้างแต่ก็ยังเป็นไปอย่างฉาบฉวย เท่าที่สังเกตเห็นว่าบรรยาการโดยทั่วไปก็เหมือนแห่งอื่น ๆ คือยังคงรักษาฐานะของความเป็นสถานที่แสดงถึงความแตกต่างและแบ่งแยกท่านข้าราชการทั้งหลายออกจากมวลประชาสามัญชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นช่องเสวนาของบรรดาเจ้าขุนมูลนาย (ส่วนหนึ่งของจังหวัด)”

(เสือใต้, 2543: 33)

“เมื่ออยู่คนเดียวเงียบ ๆ และหวนคิดถึงเหตุการณ์ตอนที่ตนเองตัดสินใจขายนาวา เพื่อมาแลกกับตำแหน่งการโรง แก้มักจะเพลอฮึมและพึมพำออกมาคนเดียว ‘มันช่างโง่กันทั้งโคตร’ อันว่าตำแหน่งนักการภารโรงนั้น ถึงแม้จะไม่ใช่ถึงขั้นข้าราชการ แต่ก็มีฐานะข้าราชการชั้นสองแต่กระนั้น ภารโรงก็ยังมีโอกาสเสวนานาสิทธิ ซึ่งข้าราชการผู้เป็นกลุ่มบุคคลเพียงวรรณะเดียวในแผ่นดินที่ทรงสิทธิในการกำหนดอภิสิทธิ์ให้กับตนได้...”

(ติดตามไผ่, 2540: 30)

จากตัวอย่างในเรื่องเสือใต้และติดตามไผ่ แสดงให้เห็นถึงการแบ่งแยกชนชั้นทางสังคมอย่างชัดเจน คือคนธรรมดาทั่วไป และคนของรัฐหรือข้าราชการ ทำให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำของสังคมและสิทธิและเสรีภาพที่ไม่เท่าเทียมกัน อีกทั้งยังถูกปลูกฝังให้เห็นว่าการรับราชการ

นั้นมีสวัสดิการต่าง ๆ ซึ่งทำให้เห็นว่าข้าราชการนั้นเป็นชนชั้นหนึ่งที่มีอภิสิทธิ์เหนือประชาชนทั่วไป และมีโอกาสเข้าถึงบริการของรัฐมากกว่าคนในสังคม กระบวนการดังกล่าว จึงเป็นกระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองให้กับข้าราชการผู้มีอภิสิทธิ์เหนือประชาชนและชี้ให้เห็นถึงสังคมที่ไร้ความเสมอภาค

2.3 ปัญหาการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

จากการศึกษาพบว่าปัญหาการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในสังคมไทยนั้น มักจะถูกละเลยและมองข้ามไป อีกทั้งยังขาดการเข้ามาแก้ปัญหาของรัฐอย่างจริงจังทำให้บุคคลเหล่านี้ถูกมองว่าเป็นปัญหาของสังคม เป็นบุคคลที่ไร้คุณภาพและน่ารังเกียจของสังคม เช่น โสเภณี คนด้อยการศึกษา คนชายขอบอื่น ๆ เป็นต้น ดังตัวอย่าง

“เขาไม่ติดชื่อหรือก ย่ากัมพูมาซิครับ ต้องบอก” หญิงแก่ทำตามง่าย ๆ

“ผู้หญิงเขาเป็นช็อกกะรี” เด็กกระซิบลมเย็นกระพือวบหอบละอองฝน
พรุเข้ามา ผู้คนได้กลิ่นสาดเปียดออล้าเข้าไปในร้านค้า

“ผู้หญิงคนชั่วครับย่า” ...

“เขารับจ้างเป็นเมียทหารฝรั่ง ไ้ก้อมเพื่อนของผมมันบอกว่าได้เงิน
เยอะ พี่ค้าพลาย พี่แพงสิลูกลุงเลี้ยงที่ทำนาอยู่หลังบ้านก็เป็น พี่ค้านางที่
เคยมาเลี้ยงน้องที่บ้านเราก็ตกไปเป็น”

(ป้าย, 2547: 174-175)

จากตัวอย่างในเรื่องป้าย สะท้อนให้เห็นถึงการถูกถูกเหยียดหยามโสเภณี หรือผู้หญิงขายบริการว่าเป็นบุคคลที่น่ารังเกียจของสังคม ทำตัวไร้คุณค่า และมักจะปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านั้นแตกต่างไปจากมาตรฐานของสังคมจนก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและปัญหาทางสังคมตามมา นอกจากนี้ในเรื่องไฟรัฟก็เช่นเดียวกันที่คนชายขอบ ไร้การศึกษามักจะถูกคนเมืองมองว่าโง่เง่า ไร้ค่า ไร้ความเป็นมนุษย์ และมักจะถูกเหยียดหยามอยู่เสมอ สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำของสังคม ดังตัวอย่าง

“คุณเชิด คุณมาอยู่ป่ากี่ปีแล้ว?”

“แปดครับ”

“ถึงว่าซี คาคไม่ผิด คุณออกจะอยู่ป่านานเกินไปคุณเชิด จนคุณเป็นคน
ป่าไปแล้วอีกคน”

กลืนน้ำลายลงคอและพึมพำเหมือนจะพูดกับตัวเอง

“ความรักมนุษย์ธรรมหลุดออกมาจากปากแต่ละประโยคบุรุษราณเด็มที่”

นั่งคิดครุ่นหนึ่งแล้วถาม

“ที่คุณพูดว่าคนของเราละ ใครกัน?”

“อินดา”

“โอ้คุณมนุษย์ธรรม ก็ไอ้หูกงวอนนั้นมันเป็นมนุษย์มมาด้วยกะเขา

เมื่อไหร่เล่าขมทั้งตัว”

(โพร์ฟ้า, 2547: 54-55)

จากตัวอย่างข้างต้นที่กล่าวมา จะพบว่าปัญหาการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นเกิดจากปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม และถูกสังคมตีตราว่าไร้คุณค่าเป็นภัยคุกคามต่อสังคม ถูกลดทอนความเป็นมนุษย์ และนิยามให้บุคคลเหล่านั้นแตกต่างไปจากมาตรฐานของสังคม จึงทำให้บุคคลเหล่านั้นถูกดูถูกเหยียดหยาม และปฏิบัติต่อพวกเขาแตกต่างไปจากมาตรฐานของสังคม ลักษณะดังกล่าวจึงถือว่าเป็นกระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองอย่างหนึ่งที่สร้างให้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคม

3. กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของการพัฒนา

กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของการพัฒนา เป็นกระบวนการที่ประชาชนได้สร้างวาทกรรมการเมืองให้กับการพัฒนาของรัฐ อันเนื่องมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับอารยประเทศและการพัฒนาชนบทของรัฐที่มุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญทำให้เกิดการระดมทรัพยากรและงบประมาณในการจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน เช่น เขื่อน อ่างเก็บน้ำ ถนนสายหลัก แต่รัฐมิได้คำนึงถึงผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตของคนชนบทที่ตามมา กล่าวคือ รัฐมิได้ช่วยแก้ปัญหาพื้นฐานของคนชนบทที่ยากจนอย่างจริงจังทั้งยังเป็นการซ้ำเติมให้คุณภาพชีวิตของชาวชนบทเลวร้ายยิ่งขึ้น เช่น การตัดไม้ทำลายป่า หรือการอพยพย้ายถิ่นจากผลกระทบการสร้างเขื่อน เป็นต้น จากการศึกษาผู้วิจัยสามารถแบ่งประเด็นกระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของการพัฒนา ได้ 3 ประเด็น คือ การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และการพัฒนาด้านการศึกษา

3.1 การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของรัฐ เช่น การสร้างเขื่อนและอ่างเก็บน้ำ การสร้างถนนสายหลักและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน มีทั้งด้านบวกและด้านลบซึ่งนอกจากจะนำความเจริญมาสู่ชนบทแล้ว การพัฒนาของรัฐยังทำให้คุณภาพชีวิตของคนชนบทตกต่ำมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพที่ยากลำบากมากยิ่งขึ้นจนต้องอพยพย้ายถิ่นฐาน จากผลกระทบดังกล่าวจึงก่อให้เกิดการสร้างวาทกรรมการเมืองให้กับการพัฒนาของรัฐ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างการสร้างเขื่อนและอ่างเก็บน้ำ

“...แต่ก่อนก็สมบูรณ์ดีเพิ่งจะมาดอยากกันตอนหลัง ๆ นี่แหละ นามันตายเกลือกินเกือบหมด ที่ที่ไม่เคยเค็ม เมื่อหลวงมาทำอ่างท่วมบ่อเกลือก ดินทั่วทั้งทุ่งก็เริ่มเค็มจนหุงเกลือกได้พอแล้งมาพากันขุดบ่อหาน้ำให้ควายกิน บ่อไหน ๆ ก็เค็ม สองสามปีมานี้คนหนีออกไปมาก ก่อนนี้มีร่วมสามร้อยหลังคาเรือน ย้ายไปปีละยี่สิบสามสิบครัว ก็เหลืออยู่เท่าที่เห็นนี่แหละ ...”

(จิตเภท, 2543: 67)

จากตัวอย่างในเรื่องจิตเภท แสดงให้เห็นถึงผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำทับบ่อเกลือกทำให้น้ำดินเค็มและไม่สามารถทำการเกษตรได้ จนทำให้ประชาชนในพื้นที่เดือดร้อนและประสบปัญหาการทำกินจนต้องละทิ้งที่อยู่อาศัยแล้วอพยพย้ายถิ่นฐาน จากผลกระทบดังกล่าวทำให้เกิดกระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองให้กับการพัฒนาของรัฐ

นอกจากนี้ยังพบว่าการสร้างถนนของรัฐเพื่อพัฒนาระบบคมนาคม ทำให้การติดต่อค้าขายและการขนส่งพืชผลทางการเกษตรมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น นำพาความเจริญมาสู่หมู่บ้านและทำให้ที่ดินของชาวบ้านมีมูลค่าเพิ่มขึ้นแต่ในทางกลับกันถนนที่เกิดจากการพัฒนาของรัฐก็ได้ส่งผลกระทบทางอ้อมต่อคนในท้องที่เช่นเดียวกัน เช่น การเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากกลุ่มนายทุนและมีจุลาชีพ และการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อใช้ปลูกพืชเศรษฐกิจดังตัวอย่างต่อไปนี้ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชนบ้านจากการรุกรานของชุมชนเมือง ดังจะเห็นได้จากตัวอย่าง

“ทุกวันนี้เมื่ออยู่คนเดียว ความคิดของคุณนายมักจะย้อนไปมาเหมือนลมในฤดูแล้ง อะไรต่อมิอะไรช่างเปลี่ยนแปลงไปไม่หยุดหย่อน แรก ๆ เมื่อมีถนนสายใหม่เฉียดผ่านเข้ามานั้น คุณนายยังจำได้ดีว่า นอกจากจะ

**นำความสะดวกสบายมาให้แล้ว มันยังทำให้ที่ดินแพงขึ้น ผู้คนเริ่ม
เบื่อนำการทำนา เพื่อนบ้านหลายต่อหลายคนแบ่งที่ดินออกขาย
และหาหน้ไปทีละคนสองคน”**

(ป้าย, 2547: 177)

3.2 การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่าการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของภาครัฐ ส่งผลให้ประชาชนมีรายได้สูงขึ้น มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยเงินกู้ผ่านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การส่งเสริมด้านปศุสัตว์โดยการนำเข้าพ่อพันธุ์แม่พันธุ์สัตว์จากต่างประเทศ การส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ ดังตัวอย่าง

**“ตามปกติเมื่อชาวบ้านทั่ว ๆ ไปประสบกับภาวะฝืดเคือง มีความยุ่งยาก
ในเรื่องทำกินไม่พอกิน อาจเนื่องจากฝนแล้งหรือน้ำท่วม หรือขาดเงินทุน
รอนใน การทำไร่ทำนา พวกเขาก็มักจะพากันไปกู้ธนาคารเพื่อ
การเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งแม้ส่วนใหญ่จะสะดือ้อย่างเป็นทางการไม่
ถูก แต่ทุกคนก็จะจำกันได้ติดปากว่า ธ.ก.ส.”**

(ทิตมาไมโง, 2540: 27)

**“ท่านกรมเกษตรบอกว่า พ่อวุ่นรัฐบาลสั่งมาจากอเมริกา รัฐเห็นว่าว
ของเราไม่ทันสมัยใช้ไม่ได้โตช้า ไม่ทันกินทันใช้ ทำจะจริงของเขา”**

(คนพันธุ์, 2547: 64)

จากตัวอย่างในเรื่องทิตมาไมโงและคนพันธุ์ จะเห็นได้ว่าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เป็นทางเลือกหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเรื่องปากท้องของประชาชน โดยการปล่อยเงินกู้จากรัฐบาลเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้ ขณะเดียวกันภาครัฐได้เข้ามาส่งเสริมการทำปศุสัตว์ให้กับประชาชนโดยการนำเข้าพ่อพันธุ์แม่พันธุ์สัตว์จากต่างประเทศเข้ามาให้ประชาชนเลี้ยงเพื่อขยายพันธุ์และส่งขายเป็นการพัฒนาการสร้างรายได้ให้กับประชาชนอีกทางหนึ่งด้วย การเข้ามาพัฒนาด้านการเกษตรของภาครัฐส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นการสร้างรายได้ให้ประชาชนอย่างยั่งยืนเป็นการชี้ให้เห็น

ถึงผลดีของการพัฒนา ลักษณะดังกล่าวจึงถือว่าการสร้างวาทกรรมการเมืองให้กับการพัฒนาของรัฐเช่นเดียวกัน

3.3 การพัฒนาทางการศึกษา

จากการศึกษาพบว่าปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้เป็นปัญหาสำคัญที่ภาครัฐต้องเร่งพัฒนาและแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้หมดไป ภาครัฐจึงได้รณรงค์ปลุกให้ประชาชนส่วนใหญ่อ่านออกเขียนได้ซึ่งเป็นการพัฒนาด้านทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ ดังตัวอย่าง

“ทั้งที่ในความเป็นจริงนั้น นายสมเดชเองก็ไม่ถึงกับโง่เง่าจนพูดกับใครไม่รู้เรื่อง จริงอยู่แม้เขาจะถูกถอดชื่อออกจากโรงเรียนชั้นประถมศึกษาเพราะอายุพ้นเกณฑ์บังคับ ทว่าในเวลาต่อมาเมื่อทางราชการท่านเปิด**รณรงค์ปลุกให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้** นายสมเดชก็สามารถผ่านการทดสอบเช่นเดียวกับพวกพ้องคนอื่น ๆ โดยเขาสามารถชี้ตัวพยัญชนะ สระ และคำประสมอีกหลายคำที่ประกอบด้วยสระและพยัญชนะ รวมถึงตัวเลขจากหนึ่งถึงสิบที่เขียนไว้บนกระดานดำได้ถูกต้องครบถ้วนตามหลักเกณฑ์การทดสอบได้รับรอง ‘**คนรู้หนังสือ**’ อย่างเป็นทางการจากรัฐบาล”

(ประเวณี, 2539: 19–20)

จากตัวอย่างในเรื่องประเวณี จะเห็นว่าการพัฒนาทางการศึกษาของรัฐนอกจากจะเป็นการส่งเสริมและพัฒนาด้านทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพแล้ว การพัฒนาดังกล่าวยังเป็นโครงการที่ข้าราชการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นผลงานเพื่อใช้ประกอบการเลื่อนขั้นเงินเดือนหรือเลื่อนยศและตำแหน่งในหน้าที่การงานจนเป็นประเพณี แสดงให้เห็นถึงการแสวงหาผลประโยชน์และผลประโยชน์ได้จากการพัฒนา กระบวนการดังกล่าวจึงเป็นการสร้างวาทกรรมการเมืองให้กับการพัฒนาของภาครัฐ

อภิปรายและสรุปผล

จากการศึกษาผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในเรื่องสั้นของลาว คำหอมได้ทั้งหมด 3 กระบวนการ

1. กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของความเป็นประชาธิปไตย พบว่าในเรื่องสั้นของลาว คำหอม ได้สร้างวาทกรรมการเมืองให้เห็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ของชนชั้นผู้มีอำนาจทางสังคม การทุจริตคอร์รัปชัน

รับขึ้น การเลือกตั้งที่เป็นไปเพื่อเอื้อผลประโยชน์ทางการเมืองให้แก่ตนเองและพวกพ้อง รวมไปถึงการรัฐประหารเพื่อช่วงชิงอำนาจในการเข้ามามีบริหารจัดการประเทศ ซึ่งผู้วิจัยสามารถแบ่งประเด็นย่อยออกได้ 2 ประเด็น ได้แก่ ระบบการเลือกตั้ง และการปกครองในระบบประชาธิปไตยที่ไร้เสถียรภาพ

2. กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของสังคมอุดมการณ์และอำนาจนิยม พบว่าในส่วนของสังคมและอุดมการณ์ได้สร้างวาทกรรมการเมืองให้เห็นสังคมที่ไร้ความเสมอภาคและสภาพความจนนำไปสู่การสร้างเสริมความเหลื่อมล้ำทางสังคมและก่อให้เกิดปัญหาตามมา นอกจากนี้ในส่วนของอำนาจและความรุนแรงยังพบว่า ได้สร้างวาทกรรมการเมืองให้กับการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐที่ใช้อำนาจและหน้าที่โดยมิชอบเพื่อกลั่นแกล้ง รังแก ข่มขู่ และคุกคามประชาชน รวมไปถึงการใช้อำนาจและหน้าที่เพื่อแสวงหาผลประโยชน์และเอื้อผลประโยชน์ให้กับกลุ่มอำนาจเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นย่อยได้ 3 ประเด็น ได้แก่ การใช้อำนาจและความรุนแรง การแบ่งแยกชนชั้นทางสังคม และปัญหาการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

3. กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของการพัฒนา พบว่าเป็นการสร้างวาทกรรมการเมืองให้เห็นผลกระทบจากการพัฒนาของรัฐที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นย่อยได้ 3 ประเด็น ได้แก่ การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และการพัฒนาด้านการศึกษา

เมื่อนำผลการวิจัยกระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในเรื่องสั้นของลาว คำหอม ไปศึกษาเปรียบเทียบกับงานวิจัยของบัณฑิต ทิพย์เดช (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่องวาทกรรมการเมืองในวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล พบว่ามีลักษณะ ร่วมกัน และเกี่ยวข้องกันเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับพัฒนาเดช กอวัฒนา (2554) ที่ได้วิเคราะห์วาทกรรมในเรื่องสั้นรางวัลวรรณกรรมรามคำแหงประจำปี 2554 ซึ่งพบว่าในประเด็นการสร้างวาทกรรมของปัญญาชน ที่มองว่าเดิมสังคมไทยก็มีปัญหาความไม่เป็นธรรมต่าง ๆ อยู่แล้ว เช่น ปัญหากฎหมายสองมาตรฐาน ปัญหานายทุนเอาเปรียบลูกจ้าง รวมถึงเรื่องที่คนชนบทไม่ได้รับการเหลียวแลจากรัฐ แท้จริงแล้วสิ่งเหล่านี้คือรากเหง้าของปัญหาที่เป็นสาเหตุให้คนชนบทมีความเก็บกดอยู่ลึก ๆ จนกลายเป็นช่องทางให้กลุ่มการเมืองฉวยโอกาสเข้ามาปลุกปั่นเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับประเด็นเรื่องการใช้อำนาจและหน้าที่ของรัฐในการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลในสังคมแตกต่างกันตามชนชั้นในลักษณะสองมาตรฐาน

สำหรับประเด็นเรื่องวาทกรรมการพัฒนาเมื่อนำผลการวิเคราะห์จากกระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในเรื่องสั้นของลาว คำหอม ไปศึกษาพร้อมกับงานวิจัยของชนิดตา โชติช่วง (2555) ที่ได้ศึกษาวาทกรรมการพัฒนาและประชาสังคมในเรื่องสั้นชนบทไทย พ.ศ.2530-2539 พบว่ากระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของพัฒนาแตกต่างออกไป ในประเด็นเรื่องของการรวมกลุ่มเป็นพลังทางสังคมเพื่อต่อต้านและได้กลับการสร้างความหมายการพัฒนาจากรัฐ เนื่องจากประเด็นดังกล่าวภาคประชาชนไม่มีอำนาจในการสร้างความหมายให้กับการพัฒนาของรัฐ เพราะประชาชนส่วนใหญ่ไร้การศึกษา ต้อยอำนาจ และตกเป็นผู้กระทำจากสังคม

นอกจากนี้หากพิจารณาประเด็นเรื่องเวลาของเรื่องสั้นที่ 4 เล่ม (49 เรื่อง) เรื่องสั้นฟ้าปักษ์ ตีพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2501 เรื่องสั้น ลมแล้ง ตีพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2529 เรื่องสั้น กำแพงลม ตีพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2533 และเรื่องสั้น ประเวณี ตีพิมพ์ครั้งแรก 2539 รวมระยะเวลาแล้วเกือบสี่ทศวรรษ จะเห็นได้ว่ากระบวนการสร้างวาทกรรมทางการเมืองมีพลวัตอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ พลวัตดังกล่าวเกิดขึ้นไปพร้อมกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่าง ๆ เมื่อเทียบเคียงเรื่องสั้นกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 1 ระยะที่ 1 (2504-2506) กับเรื่องสั้น ฟ้าปักษ์ แม้ว่าไม่ได้ตีพิมพ์ในช่วงเวลาดังกล่าวแต่อาจเทียบเคียงลักษณะให้เห็นได้ว่า การพัฒนาในช่วงนี้เน้นการลงทุนสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศ ส่งเสริมการลงทุนของเอกชนในภาคอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ออนไลน์) ในขณะที่เรื่องสั้น ลมแล้ง ก็จะสัมพันธ์กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 5 (2525-2529) เน้นการพัฒนาชนบท โดยเฉพาะแก้ไขปัญหาคาความยากจน พื้นฟูฐานะทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ และกระจายอุตสาหกรรมไปยังส่วนภูมิภาค (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ออนไลน์) ส่วนเรื่องสั้น กำแพงลม สัมพันธ์กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 6 (2530-2534) และเรื่องสั้น ประเวณี สัมพันธ์กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 7 (2535-2539) ในสองช่วงนี้มีการพัฒนาที่คล้ายกัน กล่าวคือ เน้นระบบการส่งออก การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการจ้างงานในภูมิภาคต่าง ๆ รวมถึงส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงสร้างทางเศรษฐกิจ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ออนไลน์) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้ง 4 ฉบับ กับเนื้อหาในเรื่องสั้นทั้ง 4 เรื่อง จะพบ กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของความเป็นประชาธิปไตย กระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของสังคมอุดมการณ์และอำนาจนิยม และกระบวนการสร้างวาทกรรมการเมืองในมิติของการพัฒนา โดยมีรูปแบบและ

ผู้สร้างวาทกรรมที่อาศัยช่องว่างทางกฎหมายและนโยบายของรัฐ แล้วใช้อำนาจนั้นหาประโยชน์ทางการเมืองจนนำไปสู่การสร้างความเหลื่อมล้ำทางสังคมและก่อให้เกิดผลกระทบตามมามากมาย เช่น ปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชน ปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบ ปัญหาการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

เอกสารอ้างอิง

กฤษดาวรรณ หงส์ดามรงค์ และจันทิมา เอี่ยมมานนท์ (บรรณาธิการ). (2549). **มองสังคม**

ผ่านวาทกรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชนิดดา โชติช่วง. (2555). **วาทกรรมการพัฒนาและประชาสังคมในเรื่องสั้นชนบทไทย**

พ.ศ.2530-2539. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ญาณิศภาค กาญจนวิศิษฐ์. (2547). **กระบวนการสร้างความหมาย และบทบาทวาทกรรม**

"รายการนายกฯ ทักถิ่นคุยกับประชาชน". จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: ม.ป.ท.

บัณฑิต ทิพย์เดช. (2553). **วาทกรรมการเมืองในวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล**.

(วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พัฒน์เดช กอวัฒนา. (2554). **วิเคราะห์วรรณกรรมในเรื่องสั้นรางวัลวรรณกรรมรามคำแหง**

ประจำปี 2554. วารสารวิจัยรามคำแหง (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์),

(14), 27-39.

ลาว คำหอม. (2539). **ประเวณี**. กรุงเทพฯ: แพรวล้านกิมพ์.

ลาว คำหอม. (2543). **กำแพงลม** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: แพรวล้านกิมพ์.

ลาว คำหอม. (2543). **ลมแล้ง** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: แพรวล้านกิมพ์.

ลาว คำหอม. (2547). **ฟ้าปักกัน** (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: แพรวล้านกิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจ**

และสังคมแห่งชาติ. [ออนไลน์]. มปป. สืบค้น 30 สิงหาคม 2563, จาก

https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/main.php?filename=develop_issue.

เสนาะ เจริญพร. (2548). **ผู้หญิงกับสังคมไทยในวรรณกรรมยุคทองสนุ่**. กรุงเทพฯ:

มติชน.